

Obraćanje Radoslava Petkovića povodom dodele nagrade „Veljkova golubica“

Sa velikom radošću, ali i izvesnim iznenađenjem, primio sam vest da mi je dodeljena nagrada „Veljkova golubica“. Ma koliko pisanje bilo neprekidno suočavanje sa demonima i blagodetima imaginacije i erudicije, svakog pisca obraduje priznanje koje je dobio. Svako priznanje je mali signal da ste dospeli u društvo privilegovanih.

Imaginacija i erudicija, dve čvorišne tačke umetničkog stvaranja, združene su srećno u opusu Veljka Petrovića. Nagrada koja nosi ime Veljka Petrovića čuva pamćenje o vrednom i nadahnutom eruditi visokih dometa, o piscu široke kulture i mnogih znanja, o ličnosti nesvakidašnje duhovne radoznalosti. O Veljku Petroviću, koji je preminuo pre punih 55 godina, ne govorimo dovoljno kao o pouzdanom poznavaoцу srpskih, južnoslovenskih i evropskih političkih i književnih zbivanja, a ni kao eminentnom i važnom učesniku našeg javnog, kulturnog i literarnog života.

Nagrada koja nosi ime Veljka Petrovića podseća i na mnoge njegove vokacije: pesnika, prevodioca, majstora pripovetke, lucidnog esejiste, književnog i likovnog istoričara, enciklopediste. Veljko Petrović nam je ostavio niz studioznih portreta srpskih pesnika kojima se možda ne vraćamo dovoljno, kao da smo nespremni da pojmimo njegovo umeće sagledavanja specifičnih svojstava naših kulturnih i literarnih fenomena. U svojim zapisima Veljko Petrović sučelio je Tešana Podrugovića i Filipa Višnjića; Branka Radičevića i Njegoša sagledao je kao ekvivalente Mocarta i Betovena, posvetio se prostoru „zahuktalih improvizacija” Sime Milutinovića Sarajlije, a Zmaja je delikatno i kompleksno predstavio u rasponu njegove izražajne lestvice od nadahnutog patriotskog tribuna do vrhunski visprenog i senzibilnog liričara za decu. Posvetio je više zapisa delu Laze Kostića, kog je smatrao velikim stvaraoцем, i spisak imena i tema tu se ne završava.

Šest knjiga sabranih pripovedaka svedoče o snazi i izražajnosti psihosocijalnih i kulturno-klasnih paradigmi koje je Veljko Petrović predstavio kroz snove i konflikte svojih protagonista. Književna kritika je poseban akcenat stavljala na regionalnu raznolikost pripovedačkog sveta Veljka Petrovića, jer njegove su pripovetke govorile o Ravangradu (Somboru), o Sremu i o Sremskim Karlovcima, o Sarajevu i Bosni. Ništa manje bogatstvo i obuhvatnost vide se u klasnim i hijerarhijskim postavkama društvene zajednice o kojoj je pisao.

Da li današnji nehaj za delo Veljka Petrovića možda možemo makar delimično pripisati navodnoj praznini u njegovoj stvaralačkoj biografiji – činjenici da nikada nije napisao roman? Nije svaka praznina greh, kao što ni greh nije po sebi praznina i odsustvo.

Priče Veljka Petrovića su, metaforično rečeno, čisto, svetlo prozno mesto, mesto izbirljivosti, svedenosti i pažljivo održavanog reda. Roman bi, sa svojom velelepnom amorfnošću i nedefinisanom proznom formom, možda u poretku metafora nalikovao na kolosalni hram, izazovniji za čitaoca, istraživača i tumača nego za stvaraoca. No, nije li pisanje pripovedaka ipak bio taj filigranski zanat kom se Veljko Petrović spremno posvetio? I nije li možda ipak pripovetka ili priča svet umetničke virtuoznosti više nego što je to roman?

Kritičnost prema društvenoj sredini, sarkastično i karikaturalno predstavljanje ljudskih naravi, simbolička interpretacija sveta, sve je to prisutno u prozi Veljka Petrovića – a ništa od pomenutog nije isključiva privilegija romana. Opus bez romana nije izgubljen, nije uzaludan rad, i ne treba žaliti to prazno mesto. Nenapisani roman Veljka Petrovića nije bezdan koji guta njegov imponantni književni i esejistički opus, naprotiv: odsustvo romana osnažuje moćnu prisutnost njegove proze, eseja, poezije.

Upravo onakva kakva je u pesmi Veljka Petrovića njegova zemlja – „prokleta, al' moja“ – takav je u njegovoj prozi Ravangrad, „moja varoš“, „čiji je život u vezi s velikim našim životom, ali samo onako kao što je i slepi dunavski rukavac sa živim tokom Dunava.“ Vratiti se Veljku Petroviću kao virtuozu i eruditi znači povratak na magistralu naše književne istorije.

U Somboru, 4. novembra 2022.